

ความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการเลือกผู้แทนราษฎรสตรี

กุลศ สุนทรธาดา
อรพินทร พิทักษ์มหาเกตุ
อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารทางวิชาการหมายเลข 194

ISBN 974-588-221-6

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จาก สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการเลือกผู้แทนราษฎรสตรี

กุลล สุนทรธาดา
อรพินทร พัทธกษมเหตุ
อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารทางวิชาการหมายเลข 194
ISBN 974-588-221-6

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จาก สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรสตรี

Opinion of Bangkokians towards the Election of Female Representatives

กุศล สุนทรธาดา (Kusol Soonthorathada)

อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ (Orapin Pitakmahaket)

อุไรวรรณ คณิงสุเกษม (Uraiwan Kanungsukkasem)

เอกสารทางวิชาการสถาบันฯ หมายเลข 194

ISBN 974-588-221-6

สงวนลิขสิทธิ์

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาลาฯ, 2538.

จำนวน 1,000 ฉบับ

Cataloguing in Publication Data

กุศล สุนทรธาดา

ความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อการเลือกผู้แทนราษฎรสตรี/กุศล สุนทรธาดา,
อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ, อุไรวรรณ คณิงสุเกษม.

(มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม เอกสารทางวิชาการ; หมายเลข 194)

ISBN 974-588-221-6

- I. สตรีกับการเมือง-กรุงเทพฯ I. อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ II. อุไรวรรณ คณิงสุเกษม
III. ชื่อเรื่อง IV. มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

เอกสารทางวิชาการ; หมายเลข 194.

HQ 1236.5. T5 ก729ค 2538.

จัดพิมพ์โดย : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาลาฯ พุทธมณฑล นครปฐม 73170

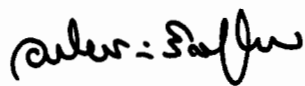
โทรศัพท์ 441-9964, 441-9666 โทรสาร 441-9333

E-mail: Prvtt@mucc. mahidol.ac.th

คำนำ

เป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การสร้างคุณลักษณะพิเศษของคนให้สามารถพัฒนาเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีการตัดสินใจโดยไม่ถูกจำกัดว่าเป็นเพศใดหรือโดยคำนิยม ประเพณี และความเชื่อใด อันเป็นการกีดกันความรู้ ความสามารถอันเป็นศักยภาพของมนุษย์ การจะให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทางการเมืองนั้น ต้องอาศัยความรับผิดชอบของทั้งบุรุษและสตรีที่อยู่ในสังคม และให้โอกาสแก่สตรีในการเข้ามามีบทบาทในฐานะปัญญาชน ที่มีส่วนร่วมในการเป็นผู้วางนโยบาย ผู้ตัดสินใจ และผู้รับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับบุรุษ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของสตรีและบุรุษ ประกอบกับประเด็นของสตรีและการพัฒนาเป็นหัวข้อการวิจัยที่สถาบันฯ ได้ให้ความสนใจ สถาบันวิจัยประชากรและสังคมจึงได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยแก่คณะผู้วิจัย งานวิจัยนี้สะท้อนถึงพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกผู้แทนราษฎรของชาวกรุงเทพมหานคร รวมทั้งทัศนคติต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งบุรุษและสตรี ผลที่ได้จากการตัดสินใจครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทสตรีในทางการเมืองต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะกรรมการบริหารสถาบันฯ ที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยเรื่องนี้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการวิจัย

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล ที่กรุณาอ่านและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับรายงานการวิจัยนี้ ขอขอบคุณ ดร.นิมฟา บี.โอเฮน่า ที่ช่วยปรับปรุงแก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณชาวกรุงเทพมหานครผู้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล สุดท้ายขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่าน โดยเฉพาะคุณแสงดาว ขำสุวรรณ ซึ่งช่วยพิมพ์และจัดทำรูปเล่มผลงานวิจัยฉบับนี้

คณะผู้วิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อการเลือกผู้แทนราษฎร
ชื่อผู้วิจัย กุศล ชุนทรธาดา
 อรพินทร์ พัทธกัณฑ์หาเกตุ
 อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม
หน่วยงานที่สังกัด สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

การศึกษาความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อผู้แทนสตรีในการเลือกตั้งในวันอาทิตย์ที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยให้ตัวอย่าง 1,347 คนตอบแบบสอบถาม เกือบ 2 ใน 3 ของตัวอย่างเป็นวัยหนุ่มสาว (20-39 ปี) เป็นชายมากกว่าหญิงเล็กน้อย เกือบครึ่งจบปริญญาตรีขึ้นไป และทำงานในภาครัฐและเอกชน กว่า 1 ใน 3 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน กว่าครึ่งสมรสแล้ว มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในครัวเรือน 3-5 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกผู้สมัครชายมากกว่าผู้สมัครหญิง สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้สมัครส.ส. พบว่าสัดส่วนของตัวอย่างที่ “เลือกพรรค” และ “เลือกทั้งคนและพรรค” มีเท่ากัน (38%) ที่เหลือใช้เกณฑ์ “เลือกคน” โดยครึ่งหนึ่งของกลุ่มผู้สูงอายุ (60-79 ปี) ใช้เกณฑ์ “เลือกพรรค” กลุ่มหนุ่มสาวและกลุ่มผู้ใหญ่ (40-59 ปี) ใช้เกณฑ์ “เลือกทั้งคนและพรรค” มากที่สุด ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่น (18-19 ปี) ใช้เกณฑ์ “เลือกคน” มากที่สุด กว่า 1 ใน 10 พิจารณาเพศของผู้สมัครด้วย กว่า 1 ใน 5 เลือกผู้ชายด้วยเหตุผลว่าผู้ชายมีความสามารถดีหรือสามารถตัดสินใจได้ดีกว่า สำหรับกลุ่มที่เลือกผู้หญิงประมาณ 2 ใน 5 ให้เหตุผลว่าผู้หญิงเป็นนักบริหารได้ดีพอๆกับผู้ชาย หรือต้องการให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมชาย รัฐบาลควรจะมีนโยบายสนับสนุนให้สตรีมีโอกาสในการพัฒนาตนเองมากขึ้น มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นในทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ และมีโอกาสในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมร่วมกับผู้ชาย

PROJECT TITLE. Opinion of Bangkokians Towards the Election of Female
Representatives

RESEARCHER Kusol Soonthornthada
Orapin Pitakmahaket
Uraiwan Kanungsukkasem

OFFICE Institute for Population and Social Research
Mahidol University

ABSTRACT

This is a study of the Bangkokians' opinion towards male and female representatives conducted during the most recent election on July 2, 1995. Two-thirds of the 1,347 respondents who participated in the survey were youth (20-39 years old). The number of females in the sample is about the same as males. About half of the sample graduated with bachelors degree or higher and worked in the government or private sectors. Over one-third earned more than 10,000 baht per month. More than half of the sample were married, had 3-5 eligible voters in their households, and voted for male candidates. About the criteria for voting, the same proportion of about two-fifth either "voted for the parties" or "voted for both the candidates and the parties". The rest of the sample voted for the candidates. Half of the elder (60-79 years old) considered only the parties. Most of the youth and adults (40-59 years old) considered both the candidates and the parties, whereas most adolescents (18-19 years old) considered the candidates in their votes. Over one-fifth of those who voted for male candidates stated that male candidates have better ability or males make better decisions. Over two-fifth of those who voted for women candidates reasoned that women can be good administrators as men or that women and men should have equal rights. The results of this study suggest that the government should promote policies that would empower women to improve themselves, encourage women to participate more in political activities at all levels (i.e. community, province and country) and provide better opportunities for women to solve social problems together with men.

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
แนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง	3
ขอบเขตของการศึกษา	8
ระเบียบวิธีวิจัย	9
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	11
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	23
บทสรุป	38
ข้อเสนอแนะ	41
บรรณานุกรม	43

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้สมัครส.ส.ทั้งหมด จำแนกตามเพศ อายุ ภาค การศึกษา และอาชีพ	12
ตารางที่ 2 ร้อยละของผู้สมัครส.ส.หญิง จำแนกตามพรรคการเมือง ภาค อายุ การศึกษา และอาชีพ	15
ตารางที่ 3 ร้อยละของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นส.ส. จำแนกตามพรรคการเมือง เพศ ภาค อายุ การศึกษา และอาชีพ จากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538	17
ตารางที่ 4 ร้อยละของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นส.ส.หญิง จำแนกตามพรรคการเมือง ภาค อายุ การศึกษา และอาชีพ	20
ตารางที่ 5 ร้อยละของประชากรและผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ	22
ตารางที่ 6 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร	23
ตารางที่ 7 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม	24
ตารางที่ 8 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนผู้มีสิทธิ จำนวนผู้ใช้สิทธิและอายุ	25
ตารางที่ 9 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนผู้สมัครที่เลือก อายุ และเพศ	27
ตารางที่ 10 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามเกณฑ์การเลือก เหตุผลในการเลือก อายุและเพศ	29
ตารางที่ 11 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามการพิจารณาเพศของผู้สมัคร เหตุผล อายุ และเพศ	32
ตารางที่ 12 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อผู้สมัครส.ส.หญิง อายุ และเพศ	35
ตารางที่ 13 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อผู้สมัครส.ส.ชาย อายุ และเพศ	37

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าประเทศไทยจะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปอย่างรวดเร็วในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา แต่การพัฒนาระบบพรรคการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของไทยก็ยังไม่ไปอย่างล้าช้า ดัชนีที่ชี้วัดถึงการพัฒนาทางการเมืองที่น่าสนใจอันหนึ่งก็คือร้อยละของสตรีในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซึ่งมีเพียงร้อยละ 3 (การเลือกตั้ง พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2531) ร้อยละ 4 (การเลือกตั้ง พ.ศ. 2535) และในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดมีสตรีร้อยละ 6.5 (การเลือกตั้งเมื่อ 2 กค. 2538) ซึ่งนับว่ายังต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศใกล้เคียง เช่น อินโดนีเซีย (ร้อยละ 12) Philipines (ร้อยละ 11) มาเลเซีย (ร้อยละ 10) อินเดีย (ร้อยละ 7) และต่ำกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นอย่างมาก เช่น สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 10) นอร์เวย์ (ร้อยละ 39) และสวีเดน (ร้อยละ 34) ถ้าเปรียบเทียบสัดส่วนของสตรีที่มีตำแหน่งรัฐมนตรีพบว่าไทยมีรัฐมนตรีที่เป็นสตรีน้อยมาก (พ.ศ. 2536-2538 ไทยมีสตรีอยู่ในคณะรัฐมนตรีเพียง 2-3 คน) เมื่อเปรียบเทียบกับอินโดนีเซีย (ร้อยละ 6) Philipines (ร้อยละ 8) อินเดีย (ร้อยละ 6) อเมริกา (ร้อยละ 15) นอร์เวย์ (ร้อยละ 37) และสวีเดน (ร้อยละ 35) (Population Reference Bureau, 1995) การที่สัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนสตรีมีค่าน้อยนั้นแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติของสตรีไทยว่ายังมีน้อยมาก ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรีก็มีบทบาทหรือผลงานน้อยมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาที่ผ่านมาเน้นบทบาทการเป็นผู้นำด้านการเมืองของชาย ทำให้การแก้ปัญหาต่างๆ ที่มีความสลับซับซ้อนในสังคมเป็นความรับผิดชอบของส.ส.ชายเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ประสิทธิภาพของการแก้ปัญหาไม่สมบูรณ์รอบด้าน ในขณะที่สังคมมีคนทั้งสองเพศจำนวนพอๆ กัน แต่มีความแตกต่างกันที่สะท้อนออกมาในรูปของวิสัยทัศน์ แก่นมของการมองปัญหา วิธีคิด การรับรู้ ตลอดจนแนวทางชีวิตที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการตัดสินใจในการแก้ปัญหา หรือการกำหนดนโยบายใดๆ ก็ควรมาจากความเข้าใจและเห็นพ้องในการแก้ไขปัญหาร่วมกันของคนทั้งสองเพศ

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุดที่ผ่านมา เมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่มีขึ้นหลังจากการยุบสภาฯ ภายใน 60 วัน และเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้เยาวชนอายุ 18-19 ปี มีสิทธิในการเลือกตั้ง โดยใน

การเลือกตั้งครั้งนี้ มีผู้สมัครทั่วประเทศทั้งหมด 2,372 คน เป็นชาย 2,130 คน (ร้อยละ 90.4) และหญิง 227 คน (ร้อยละ 9.6) สำหรับในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากที่สุด มีผู้สมัครทั้งหมด 316 คน เป็นชาย 274 คน (ร้อยละ 86.7) และหญิง 42 คน (ร้อยละ 13.3) เป็นที่น่าสังเกตว่าการเลือกตั้งในครั้งนี้มีผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงมากกว่าครั้งที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจหรือความตื่นตัวของสตรีที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครนั้นประชาชนผู้มีสิทธิใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินใจเลือกผู้แทนฯ ด้วยเหตุผลอะไร และในการตัดสินใจเลือกผู้แทนฯ นั้นนำปัจจัยเรื่องความเป็นเพศชาย-หญิงมาพิจารณาค้างหรือไม่ ด้วยเหตุผลอะไร เพื่อจะดูว่ามีสัญญาณที่บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้ชายหรือไม่ รวมทั้งทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อผู้สมัครทั้งสองเพศ เนื่องจากถ้าสตรีถูกเลือกเข้าไปในสภาฯมากขึ้น ก็หวังว่าผู้แทนสตรีเหล่านั้นจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในสังคม โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสตรีได้มากขึ้น เช่น ปัญหาโสเภณีซึ่งทำให้ภาพพจน์ของสตรีไทยเสียหายเป็นอย่างมาก ปัญหาแรงงานที่กำลังเกิดขึ้นเนื่องจากการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี ปัญหาการถูกข่มขืน ปัญหาการทำแท้ง และปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น ตลอดจนช่วยผลักดันโครงการพัฒนาต่างๆที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เช่น โครงการพัฒนาครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ และโครงการพัฒนาสตรีทางด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาเกณฑ์ในการเลือกผู้แทนสตรีของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งเพศชายและเพศหญิง
3. ศึกษาลักษณะของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

3. แนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศกำลังพัฒนา แม้ว่าความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชาย-หญิงในด้านสุขภาพ การศึกษาและการจ้างงานในหลายประเทศจะดีขึ้น รวมทั้งสตรีมีลูกน้อยลง แต่ความไม่เท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจและการเมืองยังคงมีอยู่มาก เนื่องจากผู้หญิงจะได้รับค่าจ้างต่ำ มีสถานภาพในการทำงานและมีอาชีพที่ต่ำ รวมทั้งผู้หญิงไม่ค่อยได้มีโอกาสเป็นตัวแทนในขบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ ผลการวิจัยในประเทศกำลังพัฒนาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของการมีประสบการณ์ในการตัดสินใจในการพัฒนาของสตรี ได้แก่บรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม บทบาทด้านการผลิตของสตรี โครงสร้างและค่านิยมทางการเมือง และฐานะของประเทศในระดับนานาชาติ โดยปัจจัยดังกล่าวมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน (Charlton, 1984) ข้อจำกัดดังกล่าวปรากฏในสังคมไทยเช่นกัน สตรีไทยมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหารทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติไม่มากนัก แม้ว่าบทบาทและสถานภาพของสตรีไทยจะดีขึ้นมาก กล่าวคือสตรีไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานนอกบ้านสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากสตรีไทยได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาสูงขึ้น แต่ทัศนคติของสังคมต่อบทบาทของสตรีในทางการเมืองยังคงเปลี่ยนแปลงไปอย่างเชื่องช้า อย่างไรก็ตามทั้งภาครัฐและเอกชนก็ได้มีความพยายามที่จะดำเนินโครงการหลายอย่างเพื่อจะลดภาระของสตรี เช่น การจัดบริการสุขภาพ การดูแลเด็ก และการบริการสังคมต่างๆ ในขณะที่ฝ่ายชายก็ได้รับการกระตุ้นให้ช่วยรับผิดชอบต่องานบ้านและงานเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้นซึ่งจะช่วยลดความแตกต่างในบทบาทของชาย-หญิงลงได้บ้าง ในปัจจุบันนี้โดยเฉพาะในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7-8 ก็ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครอบครัว เพื่อให้สตรีได้มีบทบาทในการพัฒนาตนเองและสังคมให้มากขึ้น (ESCAP, 1995)

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศในปี 2518-2528 เป็นทศวรรษปีสตรีสากลขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้ชายเพิ่มมากขึ้น และมีนโยบายยกระดับความรู้ของผู้หญิงให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งความสามารถและประสิทธิภาพที่จะช่วยพัฒนาครอบครัวและสังคมให้ก้าวหน้า เพราะว่าสตรีนั้นเป็นประชากรกึ่งหนึ่งของโลกจากจำนวนประชากรทั้งหมด ถ้าประเทศใดสามารถยกระดับคุณภาพสตรีให้มาอยู่แนวหน้าได้ก็เท่ากับเป็นการยกระดับการพัฒนาประเทศของตน

ทางองค์การสหประชาชาติได้ตั้งคำขวัญไว้ 3 ประการคือ ความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงกับเรื่องการมีงานทำ การศึกษา สุขภาพอนามัย การเมือง การตัดสินใจ และกฎหมาย โดยพยายามผลักดันให้ทุกประเทศอาจจริงจังเอาใจในการพัฒนาสตรี (โดยให้กำหนดไว้ในแผนระดับชาติ) และติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาสตรี รวมทั้งเร่งรัดให้ประเทศต่างๆลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบซึ่งประเทศไทยก็ได้ลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวนี้ไปแล้วเมื่อเดือนสิงหาคม 2528 (แต่มีข้อสงวนหลายประการ) แม้ว่าประเทศไทยจะได้กำหนดให้สตรีเป็นประชากรเป้าหมายในการพัฒนา 4 ด้าน คือแรงงาน การศึกษา สาธารณสุข การเมืองและการบริหารมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 เป็นต้นมา แต่ในมุมมองของการพัฒนาสตรีแล้ว แนวทางดังกล่าวไม่ได้มองสตรีในการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ แต่มองสตรีในฐานะผู้รับสวัสดิการซึ่งเท่ากับเป็นการจำกัดโอกาสและบทบาทของสตรีด้วย ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของสตรีในด้านอื่นๆ ถูกจัดให้เป็นเพียงผู้รับผลพวงของการพัฒนาหรือเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับผลประโยชน์มากกว่าที่จะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเฉพาะด้านการเมืองและการบริหารมีน้อยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นแม้ว่าสตรีไทยจะมีสถานภาพที่สูงขึ้นแล้วก็ตาม แต่ทัศนคติของสังคมที่มองสตรีในลักษณะดังกล่าวยังมีการเปลี่ยนแปลงช้ามาก (ESCAP, 1995)

ในช่วงทศวรรษสตรีสากล (พ.ศ. 2519-2528) ได้พยายามที่จะให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยได้พยายามทำให้เกิดโครงการหลายระดับที่ให้โอกาสและประโยชน์แก่สตรีมากขึ้น เพื่อให้สตรีมีสถานะภาพที่เท่าเทียมกับชาย แม้ว่าความพยายามดังกล่าวจะสามารถทำให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนา (Women and Development) มากขึ้นก็ตาม แต่เป็นการพัฒนาที่มองผู้หญิงแยกจากผู้ชายโดยสิ้นเชิง หลังจากนั้นจึงได้หันมาเน้นการมีส่วนร่วมของหญิง-ชายในการพัฒนา (Gender and Development) เนื่องจากการพัฒนาต้องอาศัยโครงสร้างของทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วยชายและหญิง การบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาต้องการความรับผิดชอบและประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองเพศและของทั้งสังคมโดยส่วนรวม โดยสตรีควรจะได้มีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้กำหนดนโยบาย ผู้ตัดสินใจ ผู้วางแผน ผู้มีส่วนให้และผู้ได้รับประโยชน์ในการพัฒนาซึ่งจะเป็นการยกสถานภาพสตรีให้สูงขึ้น (UNRISD, 1995) จากการประชุมประชากรระดับนานาชาติที่กรุงโคโรประเทศอียิปต์ ในปี 2537 เรื่องประชากรกับการพัฒนา ได้มีการเสนอแผนปฏิบัติการในการยกสถานภาพของ

สตรี โดยเฉพาะในเรื่องความเสมอภาค-ความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง การส่งเสริมพลังของสตรี สิทธิในการเจริญพันธุ์และสุขภาพอนามัย เพื่อยืนยันคำประกาศที่บาห์ลี (Bali Declaration) เมื่อปี 2535 อีกครั้งหนึ่ง โดยให้ประเทศต่างๆบรรจุเข้าไว้ในนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาประเทศ โดยให้ใช้การวิเคราะห์บทบาทหญิงชาย (gender-based analysis) เป็นเครื่องมือในการออกแบบกิจกรรมการปฏิบัติงาน และการประเมินผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อสตรี เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมให้สตรีได้มีโอกาสยกฐานะในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากขึ้น (ESCAP, 1995)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา ได้เน้นการเติบโตหรือขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นกระแสหลัก ในขณะที่ขบวนการทางประชากรได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อัตราการเพิ่มของประชากรได้ลดลงมาสู่ระดับการทดแทน (substitution level) โดยที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีบุตรลดลง คือเฉลี่ยครอบครัวหนึ่งมีบุตรประมาณ 2 คน ทำให้บทบาทและสถานภาพของสตรีไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยเฉพาะบทบาทและสถานภาพในการทำงาน สตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สตรีไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมในกำลังแรงงานในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง คือประมาณร้อยละ 76 ของสตรีในวัยแรงงาน (อายุ 15 ปีเป็นต้นไป) ไม่เฉพาะแต่ในภาคเกษตร (สัดส่วนในการเข้าร่วมแรงงานภาคเกษตรร้อยละ 47) และยังสูงในภาคนอกเกษตรด้วย (สัดส่วนการเข้าร่วมแรงงานนอกภาคเกษตรร้อยละ 45) ซึ่งใกล้เคียงเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ เช่น สิงคโปร์ (ร้อยละ 51) ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 48) มาเลเซีย (ร้อยละ 42) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 56) (Population Reference Bureau, 1995) นอกจากนี้สัดส่วนของสตรี ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนก็มีสูงขึ้นด้วยคือเพิ่มจากประมาณร้อยละ 16 ในปี 2523 เป็นประมาณร้อยละ 19 ในปี 2533 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537) แสดงว่าสตรีไทยได้ลดการพึ่งพาทางเศรษฐกิจลง อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ผ่านมาดูเหมือนจะกดดันให้มีการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากผู้หญิงปรารถนาให้ผู้ชายช่วยรับผิดชอบครอบครัว และช่วยทำงานบ้านมากขึ้น เพราะผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เวลาในการดูแลบุตรและครอบครัวมีน้อยลง ถ้าฝ่ายชายไม่เข้าใจและไม่สามารปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวปัญหาครอบครัวก็จะตามมา นอกจากนี้ปัญหาครอบครัวยังเชื่อมโยงกับปัญหาสังคม

อย่างมาก แต่ก็มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภาพลักษณ์และความดีของสตรีไทย น้อยมาก (บางกอกโพสต์, 23 มิถุนายน 2538)

การศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างชาย-หญิงในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในสองทศวรรษที่ผ่านมา แม้ว่าประชาชนจะมีอำนาจซื้อมากขึ้น มีการศึกษามากขึ้น มีความชำนาญ มีฝีมือในการทำงานดีขึ้น แต่ไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในทางการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะของทั้งสองเพศดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเปรียบเทียบระหว่าง ชาย-หญิง ก็พบว่า นักศึกษาหญิงมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการอุทิศตนให้กับกิจกรรมทางการเมืองน้อยกว่า นักศึกษาชาย และในมหาวิทยาลัยนักศึกษารุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมในทางการเมือง น้อยกว่านักศึกษารุ่นเก่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างดังกล่าวก็ได้แก่ ความแตกต่างในแนวความคิด ผลกระทบของสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลของกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดจิตสำนึกการรับรู้ทางการเมือง รวมทั้งการกล่อมเกลாதงสังคม (socialization) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสังคมที่ผู้ชายมีบทบาทเป็นผู้นำ (Shrestha and Weber, 1995)

คณะผู้วิจัยเห็นว่า จากการที่สตรีมีความตื่นตัวในการสมัครเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นและได้รับเลือกเข้ามาในสภาฯมากขึ้น น่าจะมีการศึกษาถึงเกณฑ์ในการเลือกผู้แทนฯและความคิดเห็นต่อผู้สมัครทั้งสองเพศในการเลือกตั้งครั้งนี้ เพราะงานศึกษาก่อนการเลือกตั้งครั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจถึงความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองและนักการเมืองในพรรคต่างๆ เพื่อจะคาดเดาว่าพรรคการเมืองใดหรือนักการเมืองคนใดจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอย่างน้อยเพียงใด

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าคิดเห็นในการเลือกผู้แทนราษฎรสตรีของชาวกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 นี้ ครอบคลุมประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้ง 13 เขตเลือกตั้ง ซึ่งมีประมาณ 3.6 ล้านคน เป็นชายประมาณ 1.7 ล้านคน หญิงประมาณ 1.9 ล้านคน มีจำนวนหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด 4,343 หน่วยเลือกตั้ง โดยเขตเลือกตั้งแต่ละเขตจะรวมเขตการปกครอง

จำนวน 2-5 เขตการปกครองเข้าไว้ด้วยกัน และมีจำนวนส.ส.ได้ทั้งหมด 37 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เขตเลือกตั้ง	จำนวนเขตการปกครอง	ชื่อเขตการปกครอง	จำนวนส.ส.ในแต่ละเขตเลือกตั้ง
1	3	คูสิต ราชเทวี บางซื่อ	3 คน
2	5	ป้อมปราบศัตรูพ่าย บางรัก ปทุมวัน สัมพันธวงศ์ พระนคร	3 คน
3	3	ลาดพร้าว จตุจักร พญาไท	3 คน
4	3	ประเวศ พระโขนง สวนหลวง	3 คน
5	3	ห้วยขวาง ดินแดง คลองเตย	3 คน
6	4	ยานนาวา บางคอแหลม สาทร แขวงคลองเตย	3 คน
7	2	บึงกุ่ม บางกะปิ	3 คน
8	2	ธนบุรี คลองสาน	2 คน
9	3	บางขุนเทียน จอมทอง ราษฎร์บูรณะ	3 คน
10	3	ตลิ่งชัน บางกอกน้อย บางพลัด	3 คน
11	3	ภาษีเจริญ หนองแขม บางกอกใหญ่	3 คน
12	2	ดอนเมือง บางเขน	3 คน
13	3	มีนบุรี หนองจอก ลาดกระบัง	2 คน
		รวม	37 คน

5. ระเบียบวิธีวิจัย

5.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในวันอาทิตย์ที่ 2 กรกฎาคม 2538 ทุกเขตเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 1,727,661 คน (กระทรวงมหาดไทย, 2538)

5.2 ตัวอย่างที่ศึกษา

ตัวอย่างที่ศึกษา ทำการเลือกตัวอย่างจากประชาชนที่มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในวันอาทิตย์ที่ 2 กรกฎาคม 2538 ตามหน่วยเลือกตั้งใน 13 เขตเลือกตั้งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 4,343 หน่วยเลือกตั้ง หลังจากที่ใช้สิทธิเดินออกจากคูหา

เลือกตั้งและเตรียมตัวจะกลับบ้าน (ซึ่งตามกฎหมายทำได้เพราะทำนอกหน่วยเลือกตั้งและผู้มีสิทธิได้ใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้ว) โดยเก็บข้อมูลจากทุกเขตเลือกตั้ง (13 เขต) และทุกเขตการปกครอง (39 เขต) เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสุ่มตัวอย่าง จึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยสุ่มหน่วยเลือกตั้งจากแต่ละเขตการปกครอง เขตละ 1 หน่วยเลือกตั้ง ยกเว้นเขตบางกะปิ คลองสาน และดอนเมือง สุ่มมาเขตละ 2 หน่วย เพื่อให้แต่ละหน่วยเลือกตั้งเป็นตัวแทนของเขตการเลือกตั้งและได้จำนวนตัวอย่างใกล้เคียงกัน และทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยให้ผู้มีสิทธิที่ยินยอมตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลในแบบสอบถามที่แจกให้ หน่วยเลือกตั้งละ 20-34 คน เพื่อให้ได้ตัวอย่างอย่างน้อย 1,326 คน โดยในการเก็บข้อมูลจริงได้ตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์ 1,347 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้)

เขตเลือกตั้งที่	จำนวนหน่วยเลือกตั้งที่เลือก	จำนวนตัวอย่างต่อหน่วยเลือกตั้ง	จำนวนตัวอย่างที่คาดว่าจะเก็บข้อมูล	จำนวนตัวอย่างที่ข้อมูลใช้ได้
1	3	34	102	102
2	5	20	100	102
3	3	34	102	101
4	3	34	102	103
5	3	34	102	127
6	4	26	104	80
7	3	34	102	100
8	3	34	102	100
9	3	34	102	101
10	3	34	102	102
11	3	34	102	129
12	3	34	102	102
13	3	34	102	98
		รวม	1,326	1,347

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลในวันเลือกตั้งคือวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและเนื่องจากเป็นการให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลในแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งคาดว่าจะอาจจะได้คำตอบที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นในตอนเก็บข้อมูลจริงจึงได้ทำการเก็บ

ข้อมูลเพื่อไว้เป็น 1,400 ราย เมื่อได้แบบสอบถามคืนมาแล้ว ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่มีข้อมูลไม่ครบสมบูรณ์ออก เหลือแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพียง 1,347 ชุด ซึ่งก็มากกว่าจำนวนตัวอย่างที่คาดว่าจะเก็บเล็กน้อย

5.4 การประมวลผลข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูล โดยการตรวจข้อมูล ลงรหัส ตรวจรหัส บันทึกข้อมูลลงแผ่นดิสก์เก็ตต์ และตรวจทานข้อมูลอีกครั้งก่อนนำไปวิเคราะห์

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ช่วย นำเสนอข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด เพื่อให้เห็นลักษณะการกระจายของข้อมูล

6. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

6.1 ลักษณะของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด

ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 ที่ผ่านมา (ดูตารางที่ 1) มีผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้นจำนวน 2,372 คน เป็นชายร้อยละ 90.4 หญิงร้อยละ 9.6 จำนวนผู้สมัครมากที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 43.1 รองลงมาคือภาคกลาง (ร้อยละ 19.8) ภาคเหนือ (ร้อยละ 16.1) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 13.1) และภาคใต้ (ร้อยละ 7.7) ตามลำดับ ผู้สมัครอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 33.6) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 29.6) และ 50-59 ปี (ร้อยละ 18.8) นอกนั้นอายุต่ำกว่า 30 ปี และสูงกว่า 60 ปี ผู้สมัครมีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 44.9) รองลงมาคือการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 26.1) ประกอบอาชีพ ค้าขาย-นักธุรกิจ มากที่สุด (ร้อยละ 36) รองลงมา คือ อาชีพพนักงานเมือง (ร้อยละ 20.5)

ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้สมัครส.ส.ทั้งหมด จำแนกตามเพศ อายุ ภาค การศึกษาและอาชีพ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	2,145	90.4
หญิง	227	9.6
อายุ		
25-29 ปี	211	8.9
30-39 ปี	797	33.6
40-49 ปี	701	29.6
50-59 ปี	446	18.8
60-69 ปี	195	8.2
70 ปีขึ้นไป	22	0.9
ภาค		
กรุงเทพมหานคร	316	13.3
ภาคกลาง	470	19.8
ภาคเหนือ	382	16.1
ภาคใต้	182	7.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,022	43.1
รวม	2,372	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ) ร้อยละของผู้สมัครส.ส.ทั้งหมด จำแนกตามเพศ อายุ ภาควิชา ระดับการศึกษา และอาชีพ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	216	9.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	248	10.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	376	15.6
อาชีวศึกษา	74	3.1
อนุปริญญา	85	3.6
ปริญญาตรี	1,046	44.9
ปริญญาโท	200	8.5
ปริญญาเอก	86	3.7
อื่นๆ	23	1.0
อาชีพ		
ค้าขาย-ธุรกิจ	855	36.0
อดีตข้าราชการ	170	7.2
ทนายความ	265	11.2
นักการเมือง	486	20.5
เกษตรกร	154	6.5
รับจ้าง	319	13.4
อื่นๆ	123	5.2
รวม	2,372	100.0

6.2 ลักษณะของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสตรี

สำหรับการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 (คูตารางที่ 2) มีสตรีสมัครทั้งหมด 227 คน (ร้อยละ 9.6 ของผู้สมัครทั้งหมด) จาก 12 พรรคการเมือง ใน 50 จังหวัด โดยผู้สมัครที่เป็นสตรีในภาคอีสานมีมากที่สุดคือ 89 คน (ร้อยละ 3.8 ของผู้สมัครทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาคกลาง 60 คน (ร้อยละ 2.5 ของผู้สมัครทั้งหมด) และกรุงเทพมหานคร 42 คน (ร้อยละ 1.8 ของผู้สมัครทั้งหมด) จากทุกเขตการปกครอง (ยกเว้นเขต 13) ในขณะที่ภาคเหนือ (27 คน) และภาคใต้ มีผู้สมัครที่เป็นสตรีน้อยที่สุด 9 คน (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, บางกอกโพสต์, 1 กรกฎาคม 2538) โดยผู้สมัครสตรีกว่าร้อยละ 53 จบการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่า และประมาณร้อยละ 28 จบมัธยมศึกษา ผู้สมัครส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นนักธุรกิจ ลูกจ้างและนักการเมือง (ร้อยละ 44, 26 และ 12 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 31-50 ปี (ร้อยละ 65) อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนสตรีที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้งครั้งนี้ ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสตรีซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองสนับสนุนสตรีเข้าสมัครรับการเลือกตั้งร้อยละ 30 ในช่วง 2528-2538 ซึ่งสอดคล้องที่ประชุมระดับโลกที่กรุงไนโรบี เมื่อปี 2528 อยู่ค่อนข้างมาก แม้ว่าแนวโน้มของผู้สมัครที่เป็นสตรีจะมีมากขึ้นก็ตาม (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537)

ตารางที่ 2 ร้อยละของผู้สมัครส.ส.หญิง จำแนกตามพรรคการเมือง ภาค อายุ การศึกษา และ อาชีพ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
พรรคการเมือง		
กิจสังคม	6	2.6
ความหวังใหม่	24	10.6
ชาติไทย	22	9.7
ชาติพัฒนา	12	5.3
ประชากรไทย	19	8.4
ประชาธิปไตย	20	8.8
ดำรงไทย	24	10.6
พลังธรรม	23	10.1
นำไทย	13	5.7
มวลชน	32	14.1
เสรีธรรม	15	6.6
เอกภาพ	17	7.5
ภาค		
กรุงเทพมหานคร	42	18.5
ภาคเหนือ	27	11.9
ภาคกลาง	60	26.4
ภาคอีสาน	89	39.2
ภาคใต้	9	4.0
อายุ		
25-30 ปี	65	28.6
31-40 ปี	97	42.7
41-60 ปี	50	22.0
61-60 ปี	13	5.7
61-64 ปี	2	0.9
รวม	227	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ) ร้อยละของผู้สมัครส.ส.หญิง จำแนกตามพรรคการเมือง ภาค อายุ
การศึกษาและอาชีพ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ปริญญาเอก	7	3.1
ปริญญาโท	18	7.9
ปริญญาตรี	97	42.7
อนุปริญญา	7	3.1
อาชีวศึกษา	11	4.8
มัธยมปลาย	16	20.3
มัธยมต้น	17	7.5
ประถม	22	9.7
อื่นๆ	2	0.9
อาชีพ		
นักกฎหมาย	6	2.6
นักการเมือง	26	11.5
ลูกจ้าง	58	25.6
นักธุรกิจ	100	44.1
เกษตรกร	15	6.6
อดีตข้าราชการ	5	2.2
อื่นๆ	17	7.5
รวม	227	100.0

6.3 ลักษณะของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 (ดูตารางที่ 3) ปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นส.ส.ส่วนใหญ่ มาจาก 2 พรรคการเมืองคือ ชาติไทย และประชาธิปไตย ตามลำดับ ผู้สมัครที่เป็นสตรีได้รับเลือกเข้ามาทั้งหมด 24 คน (ร้อยละ 6.1 ของส.ส.ทั้งหมด หรือร้อยละ 10.6

ของผู้สมัครส.ส.สตรี) ซึ่งสูงกว่าการเลือกตั้งเมื่อปี 2535 เล็กน้อย (ผู้แทนสตรีมีประมาณ ร้อยละ 4) ในขณะที่ผู้ชายได้รับเลือกเข้ามาทั้งหมด 367 คน (ร้อยละ 93.9) รวมส.ส.ทั้งหมด 391 คน เกือบครึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 47) รองลงไป มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 23.5) และมัธยมศึกษา (ร้อยละ 21) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักการเมือง (ร้อยละ 53) และนักธุรกิจ (ร้อยละ 29) ตามลำดับ (บางกอกโพสต์, 4 กรกฎาคม 2538)

ตารางที่ 3 ร้อยละของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นส.ส. จำแนกตามพรรคการเมือง เพศ ภาค อายุ การศึกษาและ อาชีพ จากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

ลักษณะ	จำนวน		ร้อยละ	
พรรคการเมือง				
ชาติไทย		92		23.5
ประชาธิปไตย		86		22.0
ความหวังใหม่		57		14.6
ชาติพัฒนา		53		13.6
พลังธรรม		23		5.9
กิจสังคม		22		5.6
ประชากรไทย		18		4.6
นำไทย		18		4.6
เสรีธรรม		11		2.8
เอกภาพ		8		2.0
มวลชน		3		0.8
ดำรงไทย		0		0.0
เพศ				
ชาย	(345)*	367	(95.7)*	93.9
หญิง	(15)*	24	(4.3)*	6.1
รวม	(350)*	391	(100.0)*	100.0

* ข้อมูลผลการเลือกตั้งปี 2535

ตารางที่ 7 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ประถมศึกษา/ต่ำกว่า	198	15.8
มัธยมศึกษา	311	24.8
อนุปริญญา	183	14.6
ปริญญาตรีและสูงกว่า	564	44.9
รวม	1256*	100.0
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
< 5,000	324	25.7
5,000-10,000	452	35.8
> 10,000	487	38.6
รวม	1263*	100.0
อาชีพ		
พนักงานบริษัท/ห้างหุ้นส่วนจำกัด	350	26.0
วิชาชีพ/ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	280	20.8
ธุรกิจส่วนตัว	237	7.6
นิสิต/นักศึกษา	210	15.6
รับจ้างทั่วไป	172	12.8
อื่น ๆ เช่น ว่างาน พ่อบ้าน แม่บ้าน	98	7.3
รวม	1347	100.0

* ไม่นับผู้ไม่ทราบ ไม่ตอบ

จากตารางที่ 7 พบว่า ตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ (83.3%) มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามัธยมศึกษาและอนุปริญญา (44.9% และ 39.4%) ตามลำดับ กว่า 1 ใน 3 (38.6%) มีรายได้เกิน 10,000 บาทต่อเดือน และเกือบ 3 ใน 4 (74.4%) มีรายได้มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นตัวอย่างมาจากหลายอาชีพ เป็นพนักงานบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดสูงสุดคือ 26% รองลงมา ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพวิชาชีพ/ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมี 21% นิสิต/นักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เพิ่งมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกมี 15.6% และคนที่ว่างงาน พ่อบ้าน/แม่บ้านมี 7.3%

ตารางที่ 8 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนผู้มีสิทธิ จำนวนผู้ไปใช้สิทธิ อายุ และเพศ

จำนวนผู้มีสิทธิ/ จำนวนผู้ไปใช้สิทธิ	อายุ (ปี)				เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79	ชาย	หญิง	
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งในครัวเรือน (คน)							
1	0.0	4.5	5.1	7.0	5.0	4.1	4.5
2	11.7	18.6	22.9	3.5	19.7	17.5	18.6
3	37.2	15.0	18.1	17.5	17.3	17.9	17.6
4	21.3	22.4	17.3	19.3	19.7	21.6	20.6
5	10.6	13.4	13.9	12.3	12.7	14.3	13.5
6*	19.2	26.1	22.6	40.4	25.7	24.7	25.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(94)	(781)	(353)	(57)	(840)	(816)	(1256)*
ค้ำมีฐานของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้ง 4 คน ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 28 คน**							
จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในครัวเรือน (คน)							
1	4.7	8.4	9.5	13.7	10.1	7.4	8.7
2	18.6	28.4	30.2	9.8	27.0	27.4	27.2
3	41.9	16.8	18.9	27.5	19.3	19.7	19.5
4	18.6	19.7	15.9	19.6	16.6	21.0	18.2
5	4.7	10.1	9.8	9.8	10.9	8.1	9.5
6*	11.6	16.6	15.9	19.6	16.2	16.4	16.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(86)	(722)	(328)	(51)	(586)	(580)	(1166)*
ค้ำมีฐานของผู้ไปใช้สิทธิ 3 คน ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 13 คน**							

* ไม่นับผู้ไม่ทราบ ไม่ตอบ

** ค้ำมีฐานของกลุ่มชายและกลุ่มหญิง เท่ากับค้ำมีฐานจากตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ตารางที่ 8-13 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกข้อมูลตามกลุ่มอายุ และเพศ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เน้นเรื่องสตรีและผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18-19 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่เพิ่งได้รับสิทธิในการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มอายุเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 18-19 ปี (วัยรุ่น) กลุ่มอายุ 20-39 ปี (วัยหนุ่มสาว) กลุ่มอายุ 40-49 ปี (วัยผู้ใหญ่) และ กลุ่มอายุ 60-79 ปี (วัยสูงอายุ) และจำแนกตามเพศเป็นกลุ่มชายและกลุ่มหญิง

จากตารางที่ 8 พบว่ากว่าครึ่ง (51.7%) ของตัวอย่างทั้งหมด มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในครัวเรือนจำนวน 3-5 คน มีมากที่สุดโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น (69.1%) จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 4 คนในขณะที่จำนวนผู้ไปใช้สิทธิโดยเฉลี่ยประมาณ 3 คนต่อครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่สมาชิกไปใช้สิทธิบ้านละ 2 คนมีมากที่สุด คือ 27.2% โดยเฉพาะครัวเรือนของกลุ่มหนุ่มสาวและกลุ่มผู้ใหญ่ (28.4% และ 30.2% ตามลำดับ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในบางครัวเรือนมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาก แต่มีผู้ไปลงคะแนนน้อยกว่า กล่าวคือครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณ 79% ซึ่งค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับคนกรุงเทพฯ โดยทั่วไป ซึ่งมีผู้มาใช้สิทธิประมาณ 63.6% ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีตอบแบบสอบถามมาจากครัวเรือนที่มีความกระตือรือร้นในการมาใช้สิทธิ ซึ่งถือเป็นความเอนเอียงของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มา (selection bias) เมื่อพิจารณาความแตกต่างตามเพศก็พบว่าสัดส่วนผู้มีสิทธิและผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครัวเรือนของทั้งสองเพศนั้นไม่แตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ 9 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนผู้สมัครที่เลือก อายุ และเพศ

จำนวนผู้สมัครที่เลือก	อายุ (ปี)				รวม	เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79		ชาย	หญิง	
จำนวนผู้สมัครที่เลือกทั้งหมด (คน)								
1	1.1	0.6	0.3	0.0	0.5	0.3	0.6	0.5
2	12.8	15.2	17.9	30.9	16.4	17.3	15.6	16.5
3	86.2	84.1	81.1	69.1	83.0	82.4	83.7	83.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(94)	(794)	(358)	(55)	(1301)*	(854)	(820)	(1301)*
จำนวนผู้สมัครรายที่เลือก 2 ค่าต่ำสุด 1 ค่าสูงสุด 9 **								
จำนวนผู้สมัครรายที่เลือก (คน)								
0	0.0	0.5	0.6	0.0	0.5	0.5	0.5	0.5
1	3.3	3.5	2.3	0.0	3.0	2.1	3.7	2.8
2	38.5	41.8	40.6	41.5	41.2	41.9	40.9	41.4
3	58.2	54.2	56.5	58.5	55.3	55.5	55.0	55.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(91)	(771)	(345)	(53)	(1280)*	(832)	(802)	(1234)*
จำนวนผู้สมัครรายที่เลือก 3 ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 8 **								
จำนวนผู้สมัครหญิงที่เลือก (คน)								
0	72.5	68.7	74.5	90.6	71.5	72.9	70.0	71.5
1	26.4	28.6	23.5	9.4	26.2	25.4	27.2	26.3
2	1.1	2.5	1.4	0.0	2.0	1.4	2.5	1.9
3	-0.0	0.3	0.6	0.0	0.3	0.3	0.3	0.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(91)	(774)	(345)	(53)	(1283)*	(834)	(803)	(1283)*
จำนวนผู้สมัครหญิงที่เลือก 0 ค่าต่ำสุด 0 ค่าสูงสุด 3 **								

* ไม่นับผู้ไม่ทราบ ไม่ตอบ

** ค่ามัธยฐานของกลุ่มชายและกลุ่มหญิง เท่ากับค่ามัธยฐานจากตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด

จากตารางที่ 9 พบว่ากว่า 4 ใน 5 (83%) เลือกผู้สมัคร 3 คน (ตามจำนวนสูงสุดของสมาชิกสภาผู้แทนฯที่จะมีได้ในแต่ละเขตคือ 3 คน มีเพียง 2 เขตเลือกตั้งเท่านั้นที่มีได้ 2 คน) ยกเว้นกลุ่มผู้สูงอายุที่เลือกผู้สมัคร 3 คนในสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น (69.1%) นอกนั้นเลือกเพียง 2 คนโดยกว่าครึ่ง (55.3%) เลือกผู้ชายทั้ง 3 คน และกว่า 2 ใน 5 (41.4%) เลือกผู้ชาย 2 คน กว่าร้อยละ 70 ไม่เลือกผู้สมัครหญิง ทั้งๆที่มีผู้สมัครหญิงให้เลือกทุกเขต (6 เขต มีผู้สมัครหญิง 5-7 คน และอีก 6 เขต มีผู้สมัครหญิง 1-3 คน ยกเว้นเขต 13 ที่ไม่มีผู้สมัครที่เป็นหญิง) ในขณะที่ประมาณ 1 ใน 4 เลือกผู้หญิงคนเดียว โดยกลุ่มผู้สูงอายุเลือกผู้หญิงน้อยที่สุดเพียง 9.4% กลุ่มตัวอย่างทั้งชาย-หญิงมีแบบแผนการเลือกผู้สมัครที่ไม่แตกต่างกันและเลือกผู้สมัครเพศชายมากกว่าผู้สมัครเพศหญิงในร้อยละที่ใกล้เคียงกัน กว่า 7 ใน 10 ของกลุ่มตัวอย่างไม่เลือกผู้สมัครเพศหญิงเนื่องจากมีผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงน้อยมาก (คือมีเพียง 42 คน หรือประมาณร้อยละ 13 ของผู้สมัครทั้งหมดทุกเขตในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะเขตเลือกตั้งที่ 13 ไม่มีผู้สมัครเพศหญิงเลย) ทำให้ไม่สามารถบอกเพศนิยมได้ชัดเจน

ตารางที่ 10 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามเกณฑ์การเลือก เหตุผลในการเลือก อายุ และเพศ

เกณฑ์การเลือกและเหตุผลในการเลือก	อายุ (ปี)				รวม	เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79		ชาย	หญิง	
ในการเลือกครั้งนี้ท่านพิจารณาเลือกผู้สมัครอย่างไร								
เลือกคน	38.8 (38)	24.3 (199)	19.2 (71)	17.5 (10)	23.7 (318)	22.9 (154)	24.5 (157)	23.7 (311)
เลือกพรรค	37.8 (37)	36.1 (296)	39.3 (145)	50.9 (29)	37.8 (507)	38.4 (258)	37.8 (242)	38.1 (500)
เลือกทั้งคนและพรรค	23.5 (23)	39.6 (324)	41.5 (153)	31.6 (18)	38.6 (518)	38.7 (260)	37.8 (242)	38.2 (502)
รวม	100.0 (98)	100.0 (819)	100.0 (369)	100.0 (57)	100.0 (1343)*	100.0 (672)	100.0 (641)	100.0 (1313)*
จำนวน								
เหตุผลที่เลือกคนเพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)								
มีหลักการดีคุณงามความดี	36.8	50.5	52.1	33.3	48.7	46.7	50.3	48.5
พูดจริงทำจริง	34.2	43.9	42.3	44.4	42.4	41.1	45.2	43.4
มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ	36.8	38.9	40.8	44.4	39.2	38.8	40.8	39.8
ใจซื่อ มือสะอาด ซื่อสัตย์	36.8	37.4	38.0	33.3	37.3	30.9	45.2	38.2
เสียสละเพื่อส่วนรวม	36.8	35.9	32.4	44.4	35.4	37.5	34.4	35.9
มีผลงานปรากฏมาแล้ว	31.6	40.4	28.2	44.4	36.7	38.8	36.3	37.5
มีความรู้การศึกษา	36.8	38.4	32.4	44.4	37.0	39.5	35.7	37.5
คนรุ่นใหม่ ไฟแรง	47.4	29.8	23.9	22.2	30.4	25.7	35.7	30.7
เป็นนักบริหาร/นักธุรกิจที่กล้าคิดกล้าทำ	31.6	28.8	21.1	11.1	26.9	26.3	26.8	26.5
มีประสบการณ์เคยเป็นสส./รมต. มาแล้ว	13.2	18.2	25.4	22.2	19.3	22.4	17.2	19.7
พูดจาน่าเชื่อถือ	13.2	17.7	21.1	22.2	18.0	17.8	19.1	18.4
มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล	18.4	17.2	18.3	11.1	17.4	15.8	17.8	16.8
จำนวน	(38)	(198)	(71)	(9)	(316)	(152)	(157)	(309)

* ไม่นับผู้ไม่ทราบ ไม่ตอบ

ตารางที่ 10 (ต่อ) ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามเกณฑ์การเลือก เหตุผลในการเลือก อายุ และเพศ

เกณฑ์การเลือกและเหตุผลในการเลือก	อายุ (ปี)				รวม	เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79		ชาย	หญิง	
เหตุผลที่เลือกพรรคเพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)								
ชอบนโยบายพรรค	54.1	55.1	50.0	39.3	52.7	52.1	53.6	52.8
ชอบหัวหน้าพรรค	54.1	52.0	43.8	46.4	49.5	44.5	54.0	49.6
พรรคนี้มีนโยบายปรากฏชัดเจน	32.4	32.3	25.7	10.7	29.2	31.9	26.8	29.4
ชอบพรรคนี้นี้	10.8	9.5	13.9	14.3	11.1	10.9	11.3	11.1
เป็นสิ่งที่ควรทำ	2.7	8.8	11.1	10.7	9.1	10.9	7.5	9.3
พรรคจะได้ปฏิบัติงานเป็นทีม	2.7	3.4	4.9	3.6	3.8	3.9	3.3	3.6
จำนวน	(37)	(294)	(144)	(28)	(503)	(257)	(239)	(496)
เหตุผลที่เลือกทั้งพรรคและคน เพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)								
ชอบหัวหน้าพรรค	78.3	73.6	76.5	55.6	74.0	74.5	73.0	73.8
มีคุณธรรม พุดจริงทำจริง	78.3	63.4	65.4	22.2	63.2	61.8	64.7	63.2
มีความรู้และมีนโยบายที่ชัดเจน	43.5	44.7	37.3	22.2	41.7	40.0	44.0	42.0
เป็นคนรุ่นใหม่ ไฟแรง	43.5	37.9	39.9	22.2	38.2	38.2	38.6	38.4
ดูที่ผลงาน	26.1	39.8	31.4	61.1	37.4	38.6	36.1	37.4
เคยเป็นสส.หรือรมต. มาแล้ว	13.0	17.4	17.6	5.6	16.9	14.3	18.7	16.4
สามารถทำอะไรได้ทั้งพรรค	4.3	7.1	16.3	5.6	9.7	7.7	12.4	10.0
เป็นพรรคใหม่และมีคุณธรรม	4.3	5.3	5.9	5.6	5.4	6.2	5.4	5.8
กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ	13.0	5.6	3.9	5.6	5.4	5.8	5.4	5.6
เกิดความสามัคคี ทำงานเป็นทีม	4.3	2.2	2.6	0.0	2.3	0.8	4.1	2.4
เป็นคนในท้องถิ่น/สามารถช่วยคนในท้องถิ่นได้	4.3	0.9	0.7	5.6	1.2	1.5	0.8	1.2
เลือกพรรคก่อนจึงเลือกคน	0.0	0.9	0.7	5.6	1.0	1.2	0.8	1.0
จำนวน	(23)	(322)	(153)	(18)	(516)	(259)	(241)	(500)

จากตารางที่ 10 พบว่า เกณฑ์ที่ผู้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งส่วนใหญ่ใช้ในการเลือกผู้สมัครนั้นพิจารณาจากทั้งคนและพรรคสูงสุด คือ 38.2% โดยกลุ่มผู้ใหญ่มากที่สุด (41.5%) รองลงไปคือกลุ่มหนุ่มสาว (39.6%) ซึ่งใกล้เคียงกับการพิจารณาเลือกพรรคอย่างเดียว (38.1%) มีผู้สูงอายุเลือกมากที่สุด (50.9%) ในขณะที่ผู้ที่ใช้เกณฑ์เลือกคนมีเพียง 23.7% โดยกลุ่มวัยรุ่นมีมากที่สุด (38.8%) โดยที่ชาย-หญิงมีสัดส่วนในการเลือกใกล้เคียงกันทั้งเลือกคนหรือเลือกพรรคหรือเลือกทั้งคนและพรรค สำหรับเหตุผลที่เลือกคน กว่า 2 ใน 5 (48.5% และ 43.4%) บอกว่าดูจากมีหลักการดี/อุดมการณ์ดี และพูดจริงทำจริง ตามลำดับ โดยผู้หญิงจะให้ความสำคัญของเหตุผลนี้มากกว่าผู้ชาย กลุ่มหนุ่มสาวและผู้ใหญ่ให้ความสำคัญของการมีหลักการดี/อุดมการณ์ดี มากกว่าวัยรุ่นและผู้สูงอายุ (มีเพียงเหตุผลละคนเดียวที่บอกว่าเลือกเพราะเคยเป็นส.ส.หรือรมต.มาแล้ว หรือมีความสามัคคี) ผู้ที่เลือกพรรคประมาณครึ่งหนึ่งให้เหตุผลว่าเพราะชอบนโยบายพรรคและชอบหัวหน้าพรรค (52.8% และ 49.6%) ตามลำดับ โดยกลุ่มวัยรุ่น วัยหนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่ครึ่งหนึ่งให้ความสำคัญแก่เหตุผลดังกล่าวมากกว่าวัยผู้สูงอายุ (มีเพียงเหตุผลละคนเดียวที่เลือกเพราะมีคุณสมบัติอยู่ในพรรค หรือพรรคนี้เลวน้อยกว่าพรรคอื่น) ในขณะที่ผู้ที่เลือกทั้งคนและพรรคนั้นเกือบ 3 ใน 4 (73.8%) ชอบและเลื่อมใสหัวหน้าพรรค ประกอบกับเลือกบุคคลในพรรคที่มีคุณธรรม พูดจริง ทำจริง (63.2%) ในคนทั้งสี่กลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มผู้สูงอายุมีสัดส่วนของผู้ตอบเหตุผลทั้งสองมากกว่ากลุ่มอื่น มีเพียงเหตุผลละคนเดียวที่เลือกพรรคก่อนจึงเลือกคนหรือเพราะเป็นพรรคเก่ารู้จักกันมานาน หรือพรรคที่คนส่วนใหญ่เป็นทั้งน้ำดีและน้ำเสีย หรือเพราะระบบการเมืองไทยยังไม่เข้มแข็ง แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเลือกทั้งคนและพรรคหรือเลือกเฉพาะพรรคการเมืองมากกว่าเลือกตัวบุคคลเพียงอย่างเดียวเหมือนสมัยก่อน สำหรับเหตุผลในการ “เลือกคน” ที่เพศหญิงค่อนข้างแตกต่างจากเพศชายมากที่สุดก็คือ ใจซื่อ มือสะอาด (หญิง 45.2% ชาย 30.9%) และการเป็นคนรุ่นใหม่ไฟแรง (หญิง 35.7% ชาย 25.7%) ตามลำดับ เหตุผลในการ “เลือกพรรค” เพศหญิงแตกต่างจากเพศชายมากที่สุดก็คือชอบหัวหน้าพรรค (หญิง 54.0% ชาย 45.5%) และเกณฑ์ในการ “เลือกทั้งคนและพรรค” เหตุผลของสองเพศที่แตกต่างกันคือ สามารถทำอะไรได้ทั้งพรรค (หญิง 12.4% ชาย 7.7%) และเคยเป็นส.ส.หรือรมต.มาแล้ว (หญิง 18.7% ชาย 14.3%) แสดงว่าเกณฑ์ในการเลือกผู้สมัครของคนทั้งสองเพศไม่แตกต่างกัน แม้ว่าเหตุผลในการเลือกจะแตกต่างกันบ้าง

ตารางที่ 11 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามการพิจารณาเพศของผู้สมัคร เหตุผล อายุ และเพศ

การพิจารณาเพศของผู้สมัครและเหตุผล	อายุ (ปี)			เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	ชาย	หญิง	
ในการเลือกตั้งครั้งนี้ท่านนำเพศชาย-หญิงของผู้สมัครมาประกอบการตัดสินใจหรือไม่						
ไม่นำมาพิจารณา	87.0 (80)	88.4 (635)	87.7 (277)	86.0 (542)	89.0 (533)	87.5 (1075)
นำมาพิจารณาด้วย	13.0 (12)	11.6 (83)	12.3 (39)	14.0 (88)	11.0 (66)	12.5 (154)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	(92)	(718)	(316)	(630)	(599)	(1229)*
เหตุผลที่ไม่นำเพศชาย-หญิงมาพิจารณาด้วย (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)						
ความสามารถ สัทธิ การศึกษาเท่าเทียมกัน	60.3	57.9	44.9	54.4	56.5	55.4
ดูจากพรรคการเมืองที่มาเลือกตั้งเป็นหลัก	10.3	12.8	22.2	16.5	14.0	15.3
ใครก็ได้ที่เป็นคนดี มีผลงาน ตั้งใจทำงาน	8.6	11.6	18.4	12.4	14.2	13.3
ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล	19.0	12.3	9.7	12.4	10.5	11.4
ผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับไม่ขึ้นอยู่กับเพศ	5.2	5.6	5.4	5.2	5.6	5.4
จำนวน	(58)	(447)	(185)	(338)	(372)	(760)

* ไม่นับผู้ไม่ทราบ ไม่ตอบ

ตารางที่ 11 (ต่อ) ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามการพิจารณาเพศของผู้สมัคร เหตุผล อายุ และเพศ

การพิจารณาเพศของผู้สมัครและเหตุผล	อายุ (ปี)				เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79	ชาย	หญิง	
เหตุผลที่นำเพศชาย-หญิง มาพิจารณาด้วย (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)							
การตัดสินใจของผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	54.5	41.2	51.7	14.3	49.3	39.6	45.3
ดูจากผลงาน คุณสมบัติเหมาะสม	18.2	14.7	13.8	14.3	10.7	15.1	12.5
ผู้หญิงไม่น่าจะทำได้ดีกว่าผู้ชาย	9.1	11.8	13.8	28.6	10.7	13.2	11.7
พูดจริง ทำจริง กล้าคิด กล้าทำ	0.0	7.4	3.4	14.3	10.7	5.7	8.6
ต้องการให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมชาย	9.1	8.8	3.4	28.6	6.7	11.3	8.6
สังคมประกอบไปด้วยคนมากกว่า 1 เพศ	0.0	5.9	3.4	0.0	4.0	5.7	4.7
มีแต่เพศชายจึงอยากเปลี่ยนบ้าง	18.2	4.4	3.4	0.0	1.3	9.4	4.7
ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย	0.0	4.4	3.4	0.0	4.0	1.9	3.1
มีประสบการณ์เคยเป็นสส. หรือ รมต. มาแล้ว	0.0	2.9	3.4	0.0	4.0	0.0	2.3
เขตนี้นี้ไม่มีผู้หญิง	0.0	1.5	0.0	0.0	4.0	0.0	2.3
สส. หญิงจะช่วยเหลือแก้ปัญหาสตรี	0.0	2.9	0.0	0.0	1.3	1.9	1.6
ดูที่นิสัยและความรับผิดชอบของบุคคล	0.0	1.5	3.4	0.0	1.3	1.9	1.6
จำนวน	(11)	(68)	(29)	(7)	(75)	(53)	(128)

จากตารางที่ 11 พบว่า กว่า 4 ใน 5 (87.5%) ไม่ได้นำเรื่องความเป็นชาย-หญิงมาพิจารณาประกอบในการเลือกผู้สมัคร โดยกว่าครึ่ง (55.4%) ให้เหตุผลว่าชาย-หญิงมีความสามารถ สิทธิและการศึกษาเท่าเทียมกันแล้ว โดยผู้ตอบเหตุผลนี้เป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวมากกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุยังนำเพศของผู้สมัครมาพิจารณามากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยผู้ที่นำเพศชาย-หญิงเข้ามาพิจารณาด้วยนั้น กว่า 2 ใน 5 (45.3%) ให้เหตุผลว่าผู้ชายตัดสินใจได้ดีกว่าผู้หญิง กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงนำเอาความเป็นชาย-หญิงของผู้สมัครเข้ามาพิจารณาด้วยในร้อยละที่น้อยกว่าเพศชายเล็กน้อย (หญิง 11.0% ชาย 14.0%) สำหรับเหตุผลในการ “นำเพศมาพิจารณาด้วย” ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเพศ พบว่า มีความแตกต่างกันมากในเหตุผลว่าการตัดสินใจของผู้ชายดีกว่าผู้หญิง (ชาย 49.3% หญิง 39.6%) และมีแค่เพศชายจึงอยากเปลี่ยนบ้าง (หญิง 9.4% ชาย 1.3%) ขณะที่เหตุผลที่ “ไม่นำเพศมาพิจารณาด้วย” แตกต่างกันไม่มากนักในทุกเหตุผล แสดงว่าในการพิจารณาเลือกผู้สมัครส.ส.นั้น แม้ว่าจะไม่มีลักษณะของเพศนิยมก็ตาม เพราะคนส่วนใหญ่ก็เลือกส.ส.เพศชาย เนื่องจากเกือบครึ่งเชื่อว่าเพศชายสามารถตัดสินใจได้ดีกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นไปได้ว่าโดยธรรมชาติแล้วผู้ชายกล้าได้กล้าเสียมากกว่าผู้หญิง หรืออาจเนื่องจากมีผู้สมัครส.ส.ที่เป็นเพศชายมาก เมื่อไม่มีลักษณะของเพศนิยมเข้ามาเกี่ยวข้องก็ทำให้ผู้สมัครส.ส.ชายมีโอกาสดำรงเลือกมากกว่าผู้สมัครส.ส.หญิง

ตารางที่ 12 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส.หญิง อายุ และเพศ

ความคิดเห็นต่อผู้สมัครส.ส.หญิง	อายุ (ปี)				รวม		เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79	ชาย	หญิง			
ความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส.หญิงทางด้านดี (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)									
เป็นนักบริหารได้ดีพอ ๆ กับผู้ชาย	26.9	23.4	19.2	16.7	22.2	21.8	23.3		22.5
สิทธิเท่าเทียมผู้ชาย	7.5	15.6	18.3	19.4	15.8	16.6	15.3		16.0
ทำงานดี พัฒนาดี สามัคคี	11.9	10.3	10.0	19.4	10.8	12.0	10.1		11.1
ผู้สมัครน้อยเกินไป	6.0	9.7	7.8	5.6	8.7	7.5	9.2		8.3
เก่ง ฉลาด	7.5	7.6	7.3	5.6	7.4	6.8	7.9		7.3
กล้าวิจารณ์ กล้าแสดงออกมากขึ้น	7.5	6.5	4.6	2.8	5.9	5.0	6.4		5.7
ละเอียดรอบคอบกว่าผู้ชาย	4.5	6.3	3.7	0.0	5.1	4.3	6.4		5.3
กล้าตัดสินใจ/มีอุดมการณ์/มั่นใจในตัวเอง	9.0	5.5	1.8	0.0	4.5	3.2	5.4		4.3
ช่วยเหลือปัญหาผู้หญิงด้วยกัน	3.0	1.7	2.7	2.8	2.1	0.9	4.2		2.5
เป็นผู้นำได้	1.5	1.7	2.7	0.0	1.9	1.4	2.2		1.8
ทำให้บรรยากาศการเมืองไม่เครียด	3.0	2.1	0.9	0.0	1.8	2.7	0.2		1.5
รู้จักเสียสละมากกว่าชาย	0.0	1.5	0.9	2.8	1.3	1.6	0.7		1.2
ความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส. หญิงทางด้านไม่ดี (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)									
บทบาทในสภาน้อยกว่าชาย	4.5	4.8	2.7	5.6	4.3	3.9	5.0		4.4
ไม่เด็ดขาด ขาดความมั่นใจ	6.0	3.6	4.6	2.8	4.0	4.5	3.5		4.0
ผลงานน้อย ไม่ชัดเจน	3.0	3.8	2.7	2.8	3.4	3.2	3.2		3.2
ความสามารถไม่เพียงพอ	3.0	1.5	3.2	0.0	2.0	4.1	1.0		2.6
ไม่ชอบ สส. หญิง	0.0	2.5	3.2	5.6	2.6	2.5	2.2		2.4
อ่อนแอ ไม่มีความเป็นผู้นำ	1.5	1.5	3.7	0.0	2.0	2.3	1.5		1.9
ตัดสินใจช้า	1.5	1.7	1.4	0.0	1.5	2.0	1.2		1.7
จำนวน	(67)	(475)	(219)	(36)	(797)	(440)	(404)		(844)

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นในด้านดีต่อผู้สมัครหญิงมีมากกว่าความคิดเห็นด้านไม่ดี โดยกว่า 1 ใน 5 ของตัวอย่างคิดว่าผู้หญิงเป็นนักบริหารได้ดีพอๆ กับผู้ชาย ซึ่งความคิดเห็นนี้กลุ่มวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวมีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ผู้ชายและผู้หญิงมีใกล้เคียงกัน รองลงมาคือเหตุผลที่สตรีมีสิทธิเท่าเทียมชายโดยกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ใหญ่ให้เหตุผลนี้มากกว่าวัยหนุ่มสาวและวัยรุ่น ผู้ชายและผู้หญิงให้เหตุผลนี้ใกล้เคียงกัน (มีเพียงเหตุผลละคนเดียวที่คิดว่าผู้หญิงซื้อสัตย์ อดทน เป็นกันเอง และกลัวเสียชื่อเสียงมากกว่าชาย) สำหรับความคิดเห็นต่อส.ส.หญิงทางด้านไม่ดีที่มีมากคือ เท่าที่ผ่านมาส.ส.หญิงมีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าส.ส.ชาย และส.ส.หญิงมักขาดความมั่นใจและไม่เด็ดขาด (4.4% และ 4.0%) ตามลำดับ เหตุผลด้านดีต่อส.ส.หญิงของกลุ่มตัวอย่างชายที่แตกต่างจากตัวอย่างหญิงมากที่สุดคือส.ส.หญิงช่วยแก้ปัญหาผู้หญิงด้วยกัน (หญิง 4.2% ชาย 0.9%) ในขณะที่เหตุผลด้านไม่ดีต่อส.ส.หญิงของคนทั้งสองเพศที่ต่างกันมากที่สุดคือส.ส.หญิงมีความสามารถไม่เพียงพอ (ชาย 4.1% หญิง 1.0%) แต่ลักษณะของเพศนิยมก็ไม่ค่อยชัดเจน

ตารางที่ 13 ร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส.ชาย อายุ และเพศ

ความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส. ชาย	อายุ (ปี)					รวม	เพศ		รวม
	18-19	20-39	40-59	60-79	ชาย		หญิง		
ความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส.ชาย ทางด้านดี* (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)									
มีความสามารถดี	26.6	28.9	27.4	28.2	28.3		29.1	28.8	28.9
กล้าตัดสินใจ/กล้าได้กล้าเสีย	18.8	21.1	21.3	17.9	20.8		18.5	22.6	20.4
บริหารดี/มักปกครองเป็นผู้นำ	31.3	14.4	17.2	12.8	16.5		15.2	16.9	16.0
สิทธิเท่าเทียมกัน	3.1	8.6	8.6	20.5	8.7		10.3	7.0	8.7
มีผลงาน	1.6	5.6	5.6	0.0	4.9		5.4	4.0	4.7
พูดจริง/ทำจริง	1.6	3.9	4.1	2.6	3.7		4.4	3.2	3.9
ประสบความสำเร็จมากกว่า	3.1	3.0	2.5	2.6	2.9		3.4	3.0	3.2
ซื่อสัตย์/เสียสละ	4.7	3.2	3.0	2.6	3.3		3.7	2.4	3.1
การศึกษา	0.0	3.2	4.1	0.0	3.0		3.0	2.7	2.8
ตัดสินใจเฉียบพลัน	4.7	2.8	2.0	0.0	2.6		3.2	2.2	2.7
ดูมากกว่า	3.1	2.8	3.0	0.0	2.7		2.5	2.7	2.6
ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ	3.1	2.1	2.5	5.1	2.5		1.7	2.7	2.2
มีความคิดริเริ่มมากกว่า	1.6	2.1	2.5	2.6	2.2		1.7	2.0	1.9
เป็นคนรุ่นใหม่	0.0	1.6	1.5	2.6	1.5		2.7	0.3	1.5
พัฒนาดี/พัฒนาท้องถิ่น	1.6	1.4	1.0	0.0	1.2		1.0	2.2	1.5
ความคิดเห็นต่อผู้สมัคร สส.ชาย* ทางด้านไม่ดี (ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล)									
ไม่ค่อยจะทำได้ตามที่พูด	7.8	5.1	3.0	5.1	4.8		6.2	5.1	5.7
มีความคิดโง่งมมากกว่า สส. หญิง	4.7	6.0	1.0	2.6	4.4		3.2	5.6	4.4
มักใช้อารมณ์ในการโต้เถียงมาก/ชวนทะเลาะ	1.6	2.5	2.5	0.0	2.3		1.5	2.7	2.1
ทำอะไร ไม่สร้างสรรค์/ทำงานไม่รอบคอบ	3.1	0.7	1.5	0.0	1.1		1.2	1.6	1.4
เห็นแก่พรรคพวก	1.6	1.4	0.5	2.6	1.2		1.2	1.1	1.2
ไม่ยอมทำให้พูดมาก/พูดจาเลื่อนลอย	1.6	0.7	2.5	0.0	1.2		0.7	1.3	1.0
จำนวน	(64)	(432)	(197)	(39)	(732)		(407)	(372)	(779)

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นในด้านดีต่อผู้สมัครเพศชายมีมากกว่าด้านไม่ดี โดยมีความเห็นทางด้านดีว่าส.ส.ชายมีความสามารถดี กล้าตัดสินใจ และเป็นนักบริหาร หรือนักปกครอง หรือเป็นผู้นำได้ดี (28.9% 20.4% และ 16.0% ตามลำดับ) โดยความแตกต่างของสองเหตุผลแรกระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีไม่มากนัก แต่สำหรับเหตุผลหลังสุดคือผู้ชายเป็นนักบริหาร นักปกครอง และผู้นำได้ดีนั้น กลุ่มวัยรุ่นมีสัดส่วนที่ตอบเหตุผลนี้มากกว่ากลุ่มอายุอื่น ความคิดเห็นของทั้งสองเพศที่แตกต่างกันมากที่สุดคือ ความกล้าในการตัดสินใจ หรือความกล้าได้กล้าเสียของส.ส. ชาย (หญิง 22.6% ชาย 18.5%) ส่วนความคิดเห็นในทางด้านไม่ดีขึ้นเพียง 5.7% บอกว่าไม่ค่อยจะได้ทำตามที่ถูกไว้ ทั้งสองเพศมองต่างกันอีกคือส.ส.ชายมีความคดโกงมากกว่าส.ส.หญิง (หญิง 5.6% ชาย 3.2%) แต่สัดส่วนความแตกต่างมีค่อนข้างน้อย

8. บทสรุป

การศึกษาความคิดเห็นของชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อการเลือกผู้แทนราษฎรสตรีสตรีในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันอาทิตย์ที่ 2 กรกฎาคม 2538 ผู้หญิงมีสิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ชาย (ทั่วประเทศผู้หญิงร้อยละ 51 ผู้ชายร้อยละ 49 กรุงเทพมหานคร ผู้หญิงร้อยละ 52 ผู้ชายร้อยละ 48) มีสตรีสมัครเข้ารับเลือกตั้งมากกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ ที่ผ่านมาโดยในกรุงเทพมหานครมีผู้สมัครที่เป็นสตรี 42 คน หรือร้อยละ 13.3 ของผู้สมัครทั้งหมด (316 คน) หรือคิดเป็นร้อยละ 18.5 ของผู้สมัครที่เป็นสตรีทั้งหมดทั่วประเทศ (227 คน) โดยผู้สมัครที่เป็นสตรีในกรุงเทพมหานครมาจากเขตเลือกตั้งทุกเขต (ยกเว้นเขต 13 มีนบุรี หนองจอก ลาดกระบัง) ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าสตรีที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานครมีเพียง 5 คน หรือร้อยละ 13.5 ของผู้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนของกรุงเทพมหานครทั้งหมด 37 คน หรือประมาณ 1 ใน 5 (20.8%) ของผู้แทนสตรีทั้งหมดทั่วประเทศ (24 คน) โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-49 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าและมีอาชีพนักธุรกิจและนักการเมือง

ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการเลือกตัวอย่างจากผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร (ซึ่งมีทั้งหมดประมาณ 1.73 ล้านคน) ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 หลังจากที่ผู้ใช้สิทธิเดินออกจากคูหาเลือกตั้งและเตรียมตัวจะกลับบ้าน ซึ่งเป็นการศึกษาความคิดเห็นหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมทันที โดยวิธีกำหนดจำนวน (Quota Sampling) ของหน่วยเลือกตั้งและจำนวนตัวอย่างในแต่ละเขตเลือกตั้ง โดยหน่วยเลือกตั้งจะให้สัดส่วนตามจำนวนเขต

การปกครองๆ ละ 1 หน่วยเลือกตั้งซึ่งจะได้หน่วยเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งประมาณ 3 หน่วย (ยกเว้นเขตเลือกตั้งที่ 2 ซึ่งมี 5 เขตการปกครอง จึงมีหน่วยเลือกตั้งในเขตนี้ 5 หน่วย และเขตเลือกตั้งที่ 6 ซึ่งมี 4 เขตการปกครอง มีหน่วยเลือกตั้งในเขตนี้ 4 หน่วย) และให้จำนวนของตัวอย่างในแต่ละเขตปกครองไว้เขตละ 20-34 คน หรือเขตเลือกตั้งละ 102 คน รวม 1,326 คน แล้วจึงทำการสุ่มหน่วยเลือกตั้งและผู้มาใช้สิทธิ แต่เนื่องจากการเก็บข้อมูลจริงใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้ผู้มาใช้สิทธิที่ยินยอมตอบแบบสอบถาม (ให้เสรีภาพแก่ผู้ตอบ) กรอกข้อมูลในแบบสอบถามเองดังนั้นตัวอย่างที่ได้จึงมีลักษณะเป็นอาสาสมัครตัวอย่าง (voluntary samples) และเนื่องจากให้กรอกข้อมูลเองซึ่งคาดว่าจะมีปัญหาเรื่องความสมบูรณ์ของข้อมูล จึงได้เก็บข้อมูลเผื่อไว้เป็น 1,400 คน เมื่อได้แบบสอบถามคืนมาแล้วจึงคัดเลือกแบบสอบถามที่มีข้อมูลไม่ครบสมบูรณ์หลายๆออก จึงเหลือแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 1,347 ชุด

ตัวอย่างที่นำมาศึกษาส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาว (ร้อยละ 61) อายุระหว่าง 20-39 ปี รองลงไปคือ กลุ่มผู้ใหญ่อายุ 40-59 ปี (ร้อยละ 28) กลุ่มวัยรุ่นอายุ 18-19 ปี (ร้อยละ 7) และกลุ่มผู้สูงอายุ (ร้อยละ 4) ตามลำดับ ซึ่งลักษณะตัวอย่างดังกล่าวโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นมีสัดส่วนไม่แตกต่างจากสัดส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจริงในครั้งนี้ (กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกอายุ 18-19 ปี มีร้อยละ 6) เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 51 และ 49 ตามลำดับ) ร้อยละ 55 สมรสแล้ว ร้อยละ 45 มีการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่า ร้อยละ 25 มีการศึกษาระดับมัธยม คนที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีมากที่สุด (ร้อยละ 39) รองลงไม่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท (ร้อยละ 36) ที่เหลือมีรายได้ต่ำกว่านี้ กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานในภาคเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/วิชาชีพ และนิสิตนักศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในครัวเรือน 3-5 คน ร้อยละ 25 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 6 คนหรือมากกว่า โดยเฉพาะในครัวเรือนของผู้สูงอายุ ในการเลือกผู้สมัครร้อยละ 99.5 เลือกผู้สมัคร 2-3 คน ตามจำนวนผู้แทนฯ ที่มีสูงสุดได้เขตละ 2-3 คน ส่วนใหญ่เลือกผู้สมัครชายมากกว่าผู้สมัครหญิง มีเพียงร้อยละ 256.3 ที่เลือกผู้หญิง 1 คน แบบแผนของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนผู้สมัครที่เลือก และเพศผู้สมัครที่เลือกของกลุ่มตัวอย่างเพศชาย-หญิงไม่แตกต่างกันสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงจะเลือกผู้สมัครเพศหญิงมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณา

เลือกผู้สมัครส.ส. พบว่า สักส่วนของผู้สมัครที่ “เลือกพรรค” และ “เลือกทั้งคนและพรรค” มีเท่ากัน (ร้อยละ 38) ที่เหลือใช้เกณฑ์ “เลือกคน” โดยครึ่งหนึ่งของกลุ่มผู้สูงอายุใช้เกณฑ์ “เลือกพรรค” กลุ่มหนุ่มสาวและกลุ่มผู้ใหญ่ใช้เกณฑ์ “เลือกทั้งคนและพรรค” ในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 40) ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ “เลือกคน” มากที่สุด ซึ่งอาจพิจารณาเลือกจากความชอบตามวัยคือชอบตัวบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการ “เลือกคน” โดยดูจากผู้สมัครที่มีหลักการดี หรืออุดมการณ์ดี และพูดจริงทำจริง ขณะที่กลุ่มที่ “เลือกพรรค” ให้เหตุผลว่า ชอบนโยบายของพรรค และชอบหัวหน้าพรรค ตามลำดับ สำหรับผู้ที่ “เลือกทั้งคนและพรรค” ให้เหตุผลว่า เลือกพรรคเพราะชอบหัวหน้าพรรค แล้วดูว่าผู้สมัครในพรรคเป็นคนดี มีคุณธรรม พูดจริง ทำจริง เมื่อเปรียบเทียบคนในแต่ละกลุ่มอายุถึงเหตุผลในการเลือก พบว่า ในการ “เลือกคน” นั้น ตัวอย่างวัยหนุ่มสาวและวัยผู้ใหญ่เน้นเหตุผลเรื่องการมีหลักการและอุดมการณ์ดีของผู้สมัครมากกว่าวัยอื่น ในขณะที่วัยรุ่นเกือบครึ่งหนึ่งเน้นความเป็นคนรุ่นใหม่ ไฟแรง ผู้ที่ “เลือกพรรค” ประมาณครึ่งหนึ่งของเกือบทุกกลุ่มอายุ ให้เหตุผลว่าชอบนโยบายพรรคมากกว่าหรือพอๆ กันกับชอบหัวหน้าพรรค (ยกเว้นกลุ่มผู้สูงอายุที่เลือกพรรคเพราะชอบหัวหน้าพรรคมากกว่าชอบนโยบายพรรค) และผู้ที่ “เลือกทั้งคนและพรรค” ทุกกลุ่มอายุให้เหตุผลว่าชอบหัวหน้าพรรคมากที่สุดก่อน แล้วจึงเลือกคนในพรรคที่มีคุณธรรมพูดจริง-ทำจริง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นกว่า 3 ใน 4 ตอบทั้งสองเหตุผลพอๆ กัน (ร้อยละ 78) ถ้าพิจารณากลุ่มตัวอย่างตามเพศ พบว่า แบบแผนของเกณฑ์การเลือกผู้สมัครของตัวอย่างทั้งสองเพศไม่แตกต่างกัน แต่จะต่างกันที่เหตุผลของแต่ละเพศ โดยเพศหญิงที่ใช้เกณฑ์ “เลือกคน” จะเน้นเหตุผลเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต (ใจซื่อ มือสะอาด) และความเป็นคนรุ่นใหม่ ไฟแรง ถ้าใช้เกณฑ์ “เลือกพรรค” จะเน้นเหตุผลว่าชอบหัวหน้าพรรค และถ้าใช้เกณฑ์ “เลือกทั้งคนและพรรค” ก็เน้นเหตุผลว่าเลือกพรรคเพื่อให้ทำงานได้ และเลือกคนที่มีประสิทธิภาพที่เคยเป็นส.ส.หรือรมต.มาก่อน ในสัดส่วนที่มากกว่าชาย

ในการพิจารณาเพศชาย-หญิงของผู้สมัคร พบว่า กว่าร้อยละ 87 ไม่ได้นำความเป็นเพศชาย-หญิงของผู้สมัครมาพิจารณาด้วยโดยกว่าครึ่งให้เหตุผลว่าชาย-หญิงมีความสามารถ สติและการศึกษาเท่าเทียมกันแล้ว ส่วนกลุ่มที่นำเพศชาย-หญิงมาพิจารณาให้เหตุผลในการเลือกเพศชายว่าเพศชายสามารถตัดสินใจได้ดีกว่าเพศหญิง สำหรับผู้ที่เลือกผู้สมัครหญิงโดยเฉพาะผู้สูงอายุให้เหตุผลว่าต้องการให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมชาย อย่างไรก็ตามลักษณะของเพศ

นิยมในการเลือกผู้สมัครนั้นไม่มี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ทัศนะต่อผู้สมัครส.ส.หญิงในทางด้านดีมากกว่าด้านไม่ดี ด้านดีส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้หญิงก็เป็นนักบริหารได้ดีพอๆกับผู้ชาย (โดยเฉพาะตัวอย่างกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มหนุ่มสาว) และชายและหญิงมีความเท่าเทียมกัน (โดยเฉพาะตัวอย่างกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ใหญ่) ทางด้านไม่ดีก็คือสตรีมีบทบาทในสถาน้อยกว่าชาย ซึ่งเหตุผลนี้ค่อนข้างเป็นจริง เนื่องมาจากสตรีมีโอกาสถูกเลือกเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าชายจึงทำให้มีผลงานน้อยกว่า เหตุผลด้านไม่ดีของผู้สมัครส.ส.สตรีของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเพศไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจน สำหรับความเห็นต่อผู้สมัครส.ส.ชายทางด้านดีของทุกกลุ่มอายุและทั้งสองเพศ ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ชายมีความรู้ ความสามารถดี รองลงไปคือ ผู้ชายกล้าตัดสินใจ หรือกล้าได้กล้าเสีย และกลุ่มวัยรุ่นเห็นว่าผู้ชายเป็นนักบริหาร/นักปกครอง/ผู้นำ ได้ดีมากกว่ากลุ่มอายุอื่น

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าสัดส่วนของสตรีที่มีส่วนร่วมในทางการเมืองในฐานะผู้แทนราษฎร ซึ่งจะเป็นผู้ที่ร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบายร่วมแก้ปัญหาต่างๆในสังคมและร่วมตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญๆในการพัฒนาประเทศนั้นมีอยู่น้อยมาก ซึ่งหากเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นอาจช่วยในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ละเอียดอ่อน เช่น ปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก สตรี ฯลฯ ได้รวดเร็วและตรงประเด็นมากขึ้น ในขณะที่สตรีในฐานะที่เป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งมีสัดส่วนมากกว่าชายแต่ข้อมูลของสตรีในฐานะผู้ใช้สิทธินั้น ยังไม่สามารถยืนยันได้ชัดเจนว่ามากหรือน้อยกว่าชายซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งน่าจะรวบรวมข้อมูลนี้ไว้อย่างต่อเนื่องเพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจ ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้ผู้กำหนดนโยบายและมาตรการที่จะส่งเสริมบทบาทชาย-หญิงโดยเฉพาะสตรี ในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. การที่คนส่วนมากยังคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย เพราะผู้ชายสามารถตัดสินใจได้ดีกว่าผู้หญิง ผู้ชายเป็นนักปกครอง นักบริหารหรือเป็นผู้นำได้ดีกว่าผู้หญิงนั้นน่าจะมีการเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่มีการยอมรับสตรีที่มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น และเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น การปรับเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา สื่อมวลชน จนกระทั่งรัฐบาล

ในการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนความเชื่อดังกล่าว โดยการเปิดกว้างให้สตรีได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและแสดงศักยภาพในทางการเมืองมากขึ้น

2. รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนสตรีให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะในด้านการบริหารจัดการและการตัดสินใจ รวมทั้งการพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทัดเทียมกับชาย สนับสนุนให้สตรีกล้าแสดงความคิดเห็นและแสดงออกซึ่งความสามารถ เพื่อให้สตรีได้รับการยอมรับมากขึ้น ตลอดจนเป็นการพัฒนาความเชื่อมั่น และความสามารถของสตรี เพื่อไปเสริมข้อเด่นที่สตรีได้รับการยอมรับอยู่แล้ว เช่น เรื่องความซื่อสัตย์ อดทน เชื้อฟุ้งและความเป็นกันเอง

3. ในการพัฒนาบทบาทของผู้ชายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น สิ่งที่ผู้ชายจะต้องปรับปรุง เช่น การทำอะไรไม่เป็นไปตามที่พูดไว้ และความไม่ซื่อสัตย์ของผู้ชายที่มีมากกว่าผู้หญิงนั้นเป็นสิ่งที่คงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการตรวจสอบการทำงาน เพื่อลดความกล้าในการทำสิ่งที่สังคมไม่พึงปรารถนาลง

9.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. หากจะทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสตรีที่มีส่วนร่วมในการเมือง ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ระดับลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้นกว่าการให้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. ควรมีการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวต่างจังหวัดในแต่ละจังหวัดด้วย เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับทัศนคติต่อผู้สมัครสส.ทั้งชาย-หญิงของทั้งประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย, 2538.

รายงานจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ณ วันที่ 9 มิถุนายน 2538, กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง.

กระทรวงมหาดไทย, 2538.

เทศบาลนครบึงพลาญชัยเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. 2 กรกฎาคม 2538, กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537.

รายงาน “สถานภาพสตรีไทย : แผนงานและแผนปฏิบัติการ” จัดทำสำหรับการประชุมระดับโลกด้านสตรี ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน, 4-15 กันยายน 2538.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537.

เครื่องชี้ภาวะสังคม พศ. 2537, สำนักนายกรัฐมนตรี

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2538.

สารประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม).

Charlton, S. 1984.

Women in Third World Development, Westview Press.

Economic and Social Commission for Asia and Pacific (ESCAP), 1995.

Population Change: Development and Women's Role and Status, draft report of the regional seminar, 22-24 May, Bangkok.

Population Reference Bureau, 1995.

The World's Women. Population Data Sheet, (February).

Shrestha, M., 1995.

Political Conciousness in the Process of Development : Gender and International Comparison : Based on Evidence form Among University Faculty and Students of Bangkok, Thailand, unpublished dissertation submitted for at the Ph.D. Asian Institute of Technolgy, Human Settlements Development Program, School of Environment, Resources and Development.

Shrestha, M. and Weber, 1995.

Gender Gap in Political Participation : An Inter-Generational Comparison Among the Academic of Bangkok, unpublished paper presented at Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 22 June 1995.

United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD), 1995

From WID to GAD : Conceptual Shifts in the Women and Development Discourse, Occasional paper of United Nations Development Programme (UNDP), Fourth World Conference on Women, Beijing

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทรศัพท์ (66-2) 441-9963, 441-9518, 441-9666, 441-0201
โทรสาร (66-2) 441-9333
E-mail : prvt@mucc.mahldol.ac.th